

GİRİŞİM ÖZELLİKLERİNE GÖRE DIŞ TİCARET İSTATİSTİKLERİ

~ YÖNTEMSEL AÇIKLAMALAR ~

1. Amaç ve kapsam

Aylık olarak açıklanan dış ticaret istatistikleri çoğunlukla hangi ürünlerin ticaretinin hangi ülkelerle yapıldığını yansıtmaktadır. Buna karşılık, bu ticaret akımının arkasında hangi tür girişimlerin olduğu sorusuna cevap vermemekte, ticaret yapan girişimlerin özellikleri ile ilgili bilgi içermemektedir.

2011 yılına ait dış ticaret verileri ve iş kayıtları arasında bağlantı kurularak farklı özellikleri ile dış ticaret istatistiklerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Elde edilen bilgilerle, farklı sektörlerin dış ticarete katkısı, küçük ve orta ölçekli girişimlerin payı, çalışan sayısı gibi sorulara cevap elde edilmesi amaçlanmıştır.

Girişimlerin yapısıyla ilgili bilgilerin önemli bir bölümü iş kayıtları sisteminde mevcut olmakla birlikte, kullanılan sınıflamalar ve değişkenler açısından farklılıklar göstermektedir. İş kayıtları, ülkemizde faaliyet gösteren girişimlere ait adres, kimlik, faaliyet, tabakalama (ciro, çalışan sayısı) vb bağlantı değişkenlerini içinde barındıran bir sistemdir. İş kayıtlarının ana veri kaynağı, Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı'nın sicil kayıtlarıdır. Coğrafi kapsam olarak nüfus büyüklüklerine bakılmaksızın ülke sınırları içinde bulunan tüm il ve ilçe merkezleri ile köyler kapsama dahil edilmiştir.

2. Derleme Yöntemi

Dış ticaret verilerinde, dış ticareti gerçekleştiren girişimlerin vergi kimlik numarası ile iş kayıtlarında yer almayan kişiler tarafından gerçekleştirilen dış ticaret işlemlerinde TC kimlik numarası değişken olarak yer almaktadır.

Yapılan çalışma ile, vergi kimlik numarası anahtar olarak kullanılarak 2011 yılında ihracat ve ithalat yapan girişimlerin ana faaliyeti ve çalışan sayısı ile dış ticaret verileri eşleştirilmiştir. 2011 yılında 53.140 ihracatçının 52.495'i iş kayıtlarında yer alırken, sayı bakımından %98,8, ihracat değeri açısından %99,8 gibi yüksek eşleşme oranı elde edilmiştir. İthalatta ise, 68.391 girişimin 63.351'i iş kayıtları sisteminde yer almakta, bu girişimlerin sayı açısından %92,6'sı, ithalat değeri açısından %99,8'i eşleşmektedir. İş kayıtlarında bulunmayan ihracat ve ithalatçıların tamamına yakını TC kimlik numarası ile işlem yapan kişiler olduğundan, faaliyetleri ve diğer bilgilerine erişilememektedir. Faaliyeti belirlenemeyen girişimler çalışmada kapsanmamış, çalışan sayısı belirlenemeyenlere ilişkin bilgiler ise tablolarda "Bilinmeyen" olarak gruplandırılmıştır.

		İhracat		
		2009	2010	2011
Dış Ticaret	Girişim Sayısı	48 668	50 453	53 140
	Dış Ticaret Değer (Bin \$)	102 142 613	113 883 219	134 906 869
İş Kayıtları ile Eşleşen Dış Ticaret	Girişim Sayısı	47 352	48 009	52 495
	Dış Ticaret Değer (Bin \$)	101 393 855	113 391 300	134 682 469
	Eşleşme Oranı (Sayı, %)	97,3	95,1	98,8
	Eşleşme Oranı (Değer, %)	99,3	99,6	99,8

		İthalat		
		2009	2010	2011
Dış Ticaret	Girişim Sayısı	57 998	62 132	68 391
	Dış Ticaret Değer (Bin \$)	140 928 421	185 544 332	240 841 676
İş Kayıtları ile Eşleşen Dış Ticaret	Girişim Sayısı	51 627	55 119	63 351
	Dış Ticaret Değer (Bin \$)	139 233 829	184 976 562	240 305 843
	Eşleşme Oranı (Sayı, %)	89	88,7	92,6
	Eşleşme Oranı (Değer, %)	98,8	99,7	99,8

3. Tanımlar

İstatistikî birim; girişimdir. Girişim, birinci derecede karar alma özerkliğini kullanarak, mal ve hizmet üreten bir organizasyon biçimidir. Girişim, bir veya birden fazla yerde, bir veya birden fazla faaliyet gerçekleştirebilir. Bir girişim ya yasal birime ya da yasal birimlerin birleşimine karşılık gelmektedir.

Ülke- ülke grubu; İhracatta malın gideceği bilinen son ülke, ithalatta ise menşei ülke kavramlarından yola çıkılarak istatistikler üretilmiştir. Değer ithalatta CIF (Mal bedeli + Navlun + Sigorta + Yurt dışında yapılan diğer giderler) teslim şekline göre, ihracatta ise FOB (mal bedeli) teslim şekline göre istatistiklere yansımaktadır. Veriler AB tarafından oluşturulan ve tüm üye ve aday ülkelerin dış ticaret istatistiklerinde kullandığı coğrafi ülke gruplaması dikkate alınarak oluşturulmuştur.

Ölçek; çalışan sayısından yola çıkılarak hazırlanmıştır. Avrupa Birliği tanımına göre girişimler;

- 0-9** : Mikro Ölçekli İşletme
- 10-49** : Küçük Ölçekli İşletme
- 50-249**: Orta Ölçekli İşletme
- 250+** : Büyük işletmeler

şeklinde gruplandırılmıştır. Ayrıca KOBİ tanımı da aşağıdadır:

0-249 :KOBİ (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler)

4. Kullanılan sınıflamalar:

Çalışmada faaliyet sınıflaması olarak Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması (NACE Rev2), ürün sınıflaması olarak Avrupa Ekonomik Topluluğunda Faaliyete Göre Ürünlerin İstatistikî Sınıflaması (CPA 2008) kullanılmıştır.

NACE Rev. 2; ISIC Rev. 4'e karşılık gelen Avrupa seviyesinde ekonomik faaliyetler sınıflamasıdır. NACE Rev. 2, Tüm Ekonomik Faaliyetlerin Uluslararası Standart Sanayi Sınıflaması (ISIC Rev. 4)'dan daha çok parçalara ayrılmış olmasına rağmen, tamamen uyumludur ve bu yüzden ISIC sınıflamasının Avrupa versiyonu olarak görülebilir. Ulusal ekonomik yapılar ciddi şekilde değiştikleri için, NACE Rev. 2'de olan bazı ekonomik faaliyetler kullanıcı ülkeler için önemli olmayabilir veya görülmeyebilir (örneğin, tarım, madencilik ve taşocakçılığı, uzay araçlarının imalatı, vb. tanımlayan kategoriler).

CPA; Ulusal ve bölgesel hesaplarda, girdi-çıkı analizlerinde, ürün verilerini gerektiren diğer analizlerde kullanılan bir ürün sınıflamasıdır. CPA, AB ülkelerinde mallar ve hizmetler ile ilgili istatistiklerin karşılaştırılmasını sağlar.

Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (GTIP) listesinde yer alan ve ulusal kod olarak oluşturulmuş bulunan "*Zati eşya, gemi ve uçaklara sağlanan yakıt, kumanya, askeri mallar*" başlıklı 98 numaralı fasıl, herhangi bir CPA koduna karşılık bulunamadığından CPA2008 sınıflamasında "00" kodu ile ayrıştırılmıştır.

Nace Rev2 sınıflamasında faaliyetler;

- Seviye 1:* 21 kısım, A'dan U'ya kadar alfabetik harflerle tanımlanmıştır;
- Seviye 2:* 88 bölüm, iki haneli nümerik kodlarla tanımlanmıştır (01'den 99'a kadar);
- Seviye 3:* 272 grup, üç haneli nümerik kodlarla tanımlanmıştır (01.1'den 99.0'a kadar);
- Seviye 4:* 615 sınıf, dört haneli nümerik kodlarla tanımlanmıştır (01.11'den 99.00'a kadar).

Tablolarda ana faaliyete göre girişimler bu konuyla ilgili diğer çalışmalara benzer şekilde Sanayi, Ticaret ve diğer olarak gruplandırılmıştır.

NACE Rev2	Açıklama
B-E= B+C+D+E	Sanayi
G	Ticaret
B-E ve G dışındaki sektörler	Diğer

NACE Revize2

- A** Tarım, Ormancılık Ve Balıkçılık
- B** Madencilik Ve Taş Ocakçılığı
- C** İmalat
- D** Elektrik, Gaz, Buhar Ve İklimlendirme Üretimi Ve Dağıtımı
- E** Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi Ve İyileştirme Faaliyetleri
- F** İnşaat
- G** Toptan Ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının Ve Motosikletlerin Onarımı
- H** Ulaştırma Ve Depolama
- I** Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri
- J** Bilgi Ve İletişim
- K** Finans Ve Sigorta Faaliyetleri
- L** Gayrimenkul Faaliyetleri
- M** Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetler
- N** İdari Ve Destek Hizmet Faaliyetleri
- O** Kamu Yönetimi Ve Savunma; Zorunlu Sosyal Güvenlik
- P** Eğitim
- Q** İnsan Sağlığı Ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri
- R** Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence Ve Spor
- S** Diğer Hizmet Faaliyetleri
- T** Hane halklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri; Hane halkları Tarafından Kendi Kullanımlarına Yönelik Olarak Ayrım Yapılmamış Mal Ve Hizmet Üretim Faaliyetleri
- U** Uluslararası Örgütler Ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri